

Schází tu svoboda přemýšlení

„Při rozhodování se držíme při zemi,“ říká advokát Martin Šolc, který od ledna povede největší globální organizaci právníků

KRISTJÁN LÉKO

Korupce nepatří mezi hlavní problémy české justice. Myslí si to alespoň pražský advokát Martin Šolc, který od ledna stane v čele největší globální organizace právníků IBA. Za problém čísl. 1o jedna považuje svobodu přemýšlení při rozhodování. „Aby soudce řekl, že určité jednání je nemavné, a proto neplatné, to od něj vyžaduje odvahu,“ tvrdí.

LM Jak se jako zvolený prezident největší globální organizace právníků díváte na deník kolem polského ústavního soudu nebo na zásahy proti justici v Turecku po nepodařeném puči?

Polsko a Turecko jsou dva úplně odlišné příklady, ale oba mě znepokojují. Vždyť Polsko je členem stejných mezinárodních organizací jako Česká republika a najednou začíná intervenovat do světa nezávislosti justice způsobem, který vzbuzuje obavy. Situaci v Turecku je obtížně roznutí, pokud jde o genezi mezdářského puče a otázku, kolik z nás sledujících opatření bylo legitimních. U mne, a zdárážněji, že tady nemluvíme za IBA, vyvolává pohybnosti rychlost opatření proti justici. Spíše se mi zdá, že se jednalo o dopředu připravenou akci. Lidé si musejí uvědomit, že nezávislost justice je hodnota pro ně samotné, nikoli pro justici.

A když tyto hodnoty začne někdo zpochybňovat, tak tím zpochybňuje i svět, ve kterém žijeme.

LM Ukazuje to zranitelnost justice, která je sice třetí mocí ve státě, ale neřímá v ruce mocí ani měsíc?

Právě na respektu k justici se možná ukazuje rozdíl mezi opravdu demokratickými státy a zbytkem světa. Americký prezident Richard Nixon musel na vyžádání soudu vydat inkriminující pásky v kauze Watergate, přestože měl mocenské prostředky k zásahu proti justici. Společnost by mu to ale nedovolila a on by se zanechal. V tom máme oproti Americe velký díl, že si lidé v Česku ne vždy uvědomují, co jim přináší právní stát a nezávislost justice.

Dnes navíc žijeme v obtížné době, kdy – podobně jako ve třicátých letech minulého století – slyšíme projevy, které proti sobě kládou bezpečnost a svobodu. A je atributem právního státu, že tento „kšeft“ neudělá. Navíc je to obchod velmi nevýhodný, protože člověk se vzdává svobod, ale kupuje si za ni jen iluzi bezpečnosti, nikoli bezpečnosti jako takovou.

LM Důraz na bezpečnost je dán hlavně současnou migrační vlnou do Evropy. Přijde vám jako správná reakce, že se posilují policejní sbory a stavějí se ploty na hranicích?

Přijde mi to hrozně smutné. Na rozdíl od některých českých politiků vnímám jako povinnosti pomoci lidem ve válkou zmlitaných zemích. Nejde přemýšlet jen o tom, jaká nepodobil a rizikám to přináší. V první řadě bychom měli být lidmi. Do naší země navíc snad žádný uprchlík nezavítal, a pokud ano, tak rychle odešel. Přesto je to vnímáno jako zásadní politický problém, což pouze dokumentuje, že populistický politik dovede udělat velký problém z čehokoli, aby jej pak mohl hlada vyřešit, protože to ve skutečnosti žádný problém nebyl.

LM Vy jste typický byznysový advokát, zaměřoval jste se na fúze a akvizice, právo obchodních korporací nebo cenné papíry. Jak sledujete třeba deník na Ústavním soudu?

Ta instituce pro mě má naproti zásadní význam, jsem velký příznivec ústavního soudnictví. U nás navíc stále ještě nemáme bezchybně fungující systém obecných soudů. Většinu soudů stále ovládá myšlenka právního pozitivismu, kdy je třeba všechno mít vyslovně v zákonech. Ústavní soud pak funguje tak trochu i jako vzdělávací instituce pro soudce, kterým připomíná, že existují určité principy, které mají přednost před textem zákona.

Obecně řečeno je přínos té instituce pozitivní a v některých případech jsem na něj byl velmi hrdý. Byl jsem zrovna na dovolené, když Pavel Holländer odůvodňoval rozhodnutí v kauze Melčák (*kteř zrušilo předčasné volby v roce 2009 – pozn. red.*). Přišlo mi hrozně fajn, že i v Česku

FOTO MAFA - FRANTIŠEK VLČEK

Martin Šolc v čele IBA

- Martin Šolc (1953) je jedním ze zakladatelů pražské advokátní kanceláře KŠB. Advokátem je od roku 1982, v 90. letech byl ve vedení České advokátní komory, krátce byl jejím předsedou.
- Dlouhodobě se angažuje také v International Bar Association, mezinárodní organizaci advokátů.
- IBA sdružuje více než 200 advokátních komor a téměř 50 tisíc individuálních členů. Šolc se stal v roce 2013 jejím generálním tajemníkem, o dva roky později viceprezidentem a od ledna 2017 bude na dva roky prezidentem.
- Ve funkci se chce věnovat třeba vlivu technologií na advokaci.

máme instituci, která říká: „Milý stát, se všemi svými pravomocemi přece jen nemůžeš udělat úplně cokoli. Vláda práva nutí i zákonodárce respektovat některá základní pravidla.“ To jsem byl opravdu hrdý na to, že jsem právník a že máme tak odvážný ústavní soud.

LM Neukázalo se tehdy, že na tom nejsme tak špatně, když političtí verdikt soudu respektovali a volby se prostě nekonaly?

Mám pocit, že historicky politická scéna rozhodnutí soudů měla tendenci respektovat. A to včetně prezidenta Klause, který sice soudy příliš v lásce neměl a upozorňoval na hrozbu „soudcovské krize“, ale když rozhodnutí padlo, tak jej obvykle respektoval. Tehdy s tou jednou známost vyjímku. (*úsměv*) Ale v poslední době političtí soudní rozhodnutí nejen nerepektují, ale dokonce je relativizují a snaží se předstírat, že neexistují.

LM Myslíte kauzy Altner versus ČSSD a Hrad versus Peroutka?
Myslím jakoukoli kauzu, kde existuje pravomocný a vykonatelný rozsudek. Ta slova něco znamenají. A politik nebo státní orgán si přesto osobuje právo nekompotně podle tohoto rozhodnutí. To je špatně vždycky, posílá to špatný signál občanům.

LM Jaké projekty byste rád na startoval jako prezident IBA?
Prezident vždy nějaké projekty zdědí. Já nebudu výjimkou. Budu chtít pokračovat například v projektu boje s korupcí v justičním systému. Možná si říkáte, proč právě korupce v justici? Tam totiž IBA cítí větší zodpovědnost z toho důvodu, že na obou stranách – kdo dává i kdo bere – stojí zpravidla právníci. Nejsme blázní a víme, že se nepodaří vymýtit justiční korupci za dva roky, ale pánbůh zaplat za jakýkoli krok kupředu.

LM Jak ten program vypadá?

Nejprve se shromáždila fakta o prokázaných případech justiční korupce v celém světě. Z toho se vytvořily určité typologie, jak to v praxi probíhá. Jen tak můžete hledat cesty, jak korupční jednání zkomplikovat nebo mu zabránit. A cílem je především vytvořit manuales „nejlepší praxe“, který justiční systémy převzímou a v nejlépeším případě z něj udělají vynutitelná pravidla. Když se podíváte na fungování českých soudů, tak interně takový manuál musí existovat, protože řada doporučených opatření u ní nominálně funguje.

Druhá rovina je symbolická. My Češi si ze symbolů spíše děláme legraci, ale někdy možná zbytečně, symboly mají svou váhu a důležitost. Justiční korupce je u nás vnímána jako docela rozšířená, tak by možná nebylo špatné udělat prohlášení, зарάmovat si je, aby si je mohli dát do kanceláře všichni soudci a státní zástupci. Řekli by tím, že s tímto jednáním nechcují mít nic společného.

LM Jak si vlastně česká justice v tomto ohledu stojí?

Možná jsem trochu naivní, ale ve své praxi jsem se setkal s korupcí v justici zcela okrajově. A to ještě ne já, ale někdo z kolegů a nebylo se to přímo rozhodova-

vací praxe. Bylo to spojeno třet s činností obchodních rejstříků v devadesátých letech. Nemyslím si, že by české sebestmářství bylo namístě. Naše justice má úplně jiné problémy, než je korupce

LM Co máte na mysli?

Problém číslo jedna je svoboda přemýšlení při rozhodování. Tím je generální věc. Ve škole jsem se učil, že nejdůležitější je neudělat chybu. Držíme se při zemi a věžeme se na dogmata, nedopřáváme si svobodný pohled na věc. Ze zákony tradičně obsahují obecné principy jako třeba dobré mravy. Aby soudce řekl, že určité jednání je nemavné, a proto neplatné, to od něj vyžaduje odvahu. A moc se do toho soudcům nechce. Vidím sice posun, ale ne smírně pomalý.

Justice se sice chová nezávisle, ale žádné institucionální záruky neexistují. Je naopak příliš navázaná na ministerstvo spravedlnosti.

Za druhé jde o nezávislost justice. Ona se chová nezávisle, z což si jí vážím. Ale žádné institucionální záruky její nezávislosti neexistují, naopak je příliš navázaná na ministerstvo spravedlnosti. To je třeba změnit, jenže žádná vláde se do reformy justice nechtě a nemíní své kompetence předávat jiným orgánům.

Justice je navíc nedofinancovaná, Platy soudců jsou slušné, ale mají nedostatečné zájem. Ve velkých právních firmách pro vedoucího advokáta pracuje mnoh lidí, kteří dělají řešerše, přípravu jí podklady. Díky tomu má určitou svobodu, dovede se na věc potou s odstupem. To v justici musí být také, a to na všech úrovních, nejen na nejvyšších soudech. Pokud od ní chceme kvalitativní výstupy, ti lidé tam musí být a musí být dobře zaplacení.